

UNIVERSITAT JAUME I
MÀSTER UNIVERSITARI EN PSICOPEDAGOGIA

Curs Acadèmic: 2013-2014

UNIVERSITAT
JAUME·I

Influència de l'estat emocional en el rendiment acadèmic i en les relacions interpersonals

TREBALL FINAL DE MÀSTER
PROFESSIONALITZADOR

Alumna: Maria Llorach González

DNI: 73396282 Q

Tutora: María Auxiliadora Sales Ciges

Castelló, novembre 2014

Resum

Les emocions estan integrades en les nostres vides i formen part de la nostra personalitat. Des del moment en que naixem, el nostre entorn està influenciat per les emocions que vivim i que experimentem.

El llenguatge emocional és essencial per a identificar i reconèixer com ens sentim i com podem manifestar-lo. La comprensió de les emocions de les altres persones és bàsica per al desenvolupament de les relacions socials, existint una gran relació entre la consciència emocional i l'acceptació per part dels iguals, afavorint la convivència i les relacions socials.

En el present treball es du a terme una intervenció amb un alumne que esta cursant segon d'educació primària. El que es pretén és comprovar si la part emocional d'aquest influeix sobre el rendiment acadèmic i a les relacions interpersonals. A partir de la informació recollida i l'anàlisi de les dades s'elabora un programa d'educació emocional amb la finalitat de conèixer i expressar correctament les pròpies emocions i posteriorment comprendre i respondre de manera adequada a les emocions dels altres, aquest es dut a terme dins de l'aula amb tot el grup-classe.

Una vegada obtinguts els resultats del treball realitzat, es pot veure una millora en les notes dels exàmens i en les relacions entre els alumnes.

S'ha pogut observar que resulta imprescindible ajudar a l'alumnat en el procés de construcció de la seua identitat personal i en el de socialització a través d'un procés de desenvolupament de competències emocionals.

INDEX

1. INTRODUCCIÓ	5
2. MARC TEÒRIC	6
2.1. L'autoestima en l'educació	6
2.2. Les emocions en l'educació	6
2.2.1. Components de les emocions	7
2.2.2. Tipus d'emocions	8
2.3. Educació emocional	9
2.3.1. Programes d'educació emocional	11
3. ESTUDI DE CAS	14
3.1. Context de l'estudi	14
3.1.1. Centre	14
3.1.2. Descripció de l'aula d'estudi	15
3.1.3. Descripció de l'alumne	16
3.2. Problema d'investigació	17
3.3. Preguntes de l'estudi	18
3.4. Objectius de l'estudi	18
3.5. Metodologia de treball	19
3.5.1. Estudi de cas. Investigació-acció	19
3.6. Detecció de necessitats	20
3.6.1. Informe psicopedagògic	21
3.6.2. Observacions d'aula i de centre	23
3.6.3. Entrevistes	26
3.6.4. Sociograma	28
3.7. Proposta d'acció	30
3.7.1. Objectius del programa	31

3.7.2. Metodologia del programa	31
3.7.3. Temporalització	32
3.7.4. Continguts temàtics del programa	32
3.7.5. Desenvolupament del programa	36
3.8. Seguiment i resultats	43
3.8.1. Millora de les qualificacions de les assignatures.....	43
3.8.2. Millora en les relacions interpersonals	44
4. CONCLUSIÓ	49
5. REFERÈNCIES	52
6. ANNEXE	54

1. INTRODUCCIÓ

Durant el període de pràctiques realitzat en un Centre educatiu públic d'Educació Infantil i Primària, vaig estar amb l'orientadora del centre, la qual em va donar l'oportunitat de poder desenvolupar aquest treball de Fi de Màster.

Hi havia molts de casos interessants per a realitzar un treball d'investigació-acció, però em va cridar l'atenció el d'un xiquet nomenat Gerard, el qual esta cursant segon curs d'educació Primària. Aquest nen no hi havia dia que no el veia plorant pels passadissos i amb rabietes, a més a les hores dels patis sentia moltes vegades com els professors li parlaven a l'orientadora explicant-li coses sobre ell.

Aquest alumne des de l'inici de curs es mostrava desmotivats, tenint una baixada de notes significativa i la relació amb els companys cada volta s'estava empitjorant més, fins que va aplegar un moment en que Gerard tots els dies a l'hora dels patis renyia amb algun company i entrava a classe plorant.

El que es planteja en aquest treball és treballar l'intel·ligència emocional, per a proporcionar seguretat i confiança, creant contextos de comunicació i afecte on tothom es senta valorat per a veure si es veu reflectit en el rendiment acadèmic i en la relació de l'alumne amb els seus companys.

Per tant es tractarà de realitzar i posar en pràctica un Programa d'educació emocional que segons Bisquerra (2009), l'educació emocional proposa optimitzar el desenvolupament integral de la persona (desenvolupament físic, intel·lectual, moral, social, emocional, etc.) És, per tant, una educació per a la vida. Per a realitzar la intervenció es va tindre en compte tant les variables personals, com els contextos amb els quals on s'interactua i en els que es desenvolupa l'alumne.

En totes les activitats es fa ús d'una metodologia que fomenta la participació activa; creant un espai d'intercanvi d'experiències, vivències, pensaments i sentiments.

Aquest treball permet reflexionar i comprovar si han hagut canvis en l'estat emocional de l'alumne, veient-se reflectit amb les qualificacions dels exàmens i amb les relacions amb els seus companys

2. MARC TEÒRIC

2.1 L'autoestima en l'educació

Hem de considerar l'autoestima com la funció d'avaluar-se a un mateix, la qual cosa implica d'una banda un judici de valor i per un altre un afecte que li acompanya. L'autoestima positiva està relacionada amb afectes positius com són, la confiança, el plaer, l'entusiasme, l'alegria, l'interés... Per l'altra banda, l'autoestima negativa comporta afectes negatius com el dolor, l'angoixa, el dubte, la tristesa, la culpa i la vergonya, entre uns altres (Guzman, 2010).

L'autoestima està integrada en el desenvolupament integral de la persona i en el procés d'ensenyança-aprenentatge. La relació entre l'escola i l'autoestima és molt intensa, encara que resulta difícil valorar en quina direcció es produeix o si, probablement la relació siga bidireccional. L'escola serà un lloc important en aspectes com els factors avaluatius, la interacció amb els professors i els companys. (Navarro, Tomàs i Oliver 2006).

Les relacions interpersonals que els alumnes tenen amb els professors i els seus companys poden afectar tant en el seu interès i motivació per l'escola, com en la seva adaptació personal i social.

Aquells alumnes que perceben una major atenció dels seus professors i iguals mostren també un major interès i motivació per les tasques escolars, el compliment de les normes de l'aula sol ser el correcte i s'impliquen més en metes prosocials, fent que la seva autoestima siga més positiva (Cava i Musitu, 2001)

2.2 Les emocions en l'educació

Per a poder parlar d'educació emocional és necessari saber què és una emoció i quines relacions hi ha per a la pràctica.

Tenint en compte que les emocions són com una brúixola interior que ens guia. Són processos que apareixen davant la presència d'un estímul intern (pensament) o extern (situació), i ens informen per a què iniciem una sèrie de canvis o respostes que ens puguem permetre l'adaptació al medi que ens envolta, tenint una alta influència en la motivació acadèmica i en les estratègies cognitives (adquisició, emmagatzematge, recuperació de la informació, etc) i per tant en l'aprenentatge i en el rendiment escolar (Pekrun, 1992).

Totes les accions estan motivades per una emoció, són com l'energia que ens posa en acció, aportant informació relacionada amb el nostre benestar i ens fa adonar-nos sobre si estem satisfent o frustrant les nostres necessitats, desitjos i metes. No podem ni devem evitar-les, ja que representen una resposta natural de l'organisme als esdeveniments.

En general, per a les emocions és important posar intel·ligència entre l'estímul que les genera i la resposta que es dona. La impulsivitat pot comportar comportaments de risc. La implicació psicopedagògica és la importància d'aprendre a respondre de forma adaptativa davant qualsevol tipus d'emoció (Bisquerra, 2009).

2.2.1 Components de les emocions

Una vegada generada l'emoció, hi ha tres components diferents dins del nostre organisme:

Neurofisiològic: Són respostes involuntàries, podríem dir que és el que ens passa per dins del nostre cos, que les persones no podem controlar, com per exemple sudoració, respiració i taquicàrdia entre d'altres. No obstant això es poden prevenir mitjançant tècniques apropiades com la relaxació.

Conductual: Una de les funcions de les emocions és que ens fa actuar. Vindria a ser l'observació del comportament d'una persona, el qual permet deduir quin tipus d'emoció està sentint, a través del to de veu, els moviments del cos, les expressions facials, el llenguatge no verbal, etc. Aprendre a regular l'expressió emocional es considera un indicador de maduresa i equilibri que té efectes positius sobre les relacions interpersonals (Bisquerra, 2003).

Cognitiu: Seria el que de vegades es denomina sentiment; la sensació conscient de l'emoció, vindria a ser quan sentim ràbia, por, angoixa, etc. Fa que qualifiquem un estat emocional i li donem un nom. Durant l'emoció recordem coses associades amb l'emoció que sentim. I a l'inrevés, amb el pensament podem provocar-nos estats emocionals.

Per distingir entre el component neurofisiològic i el cognitiu, de vegades s'empra el terme emoció, en sentit restrictiu, per descriure l'estat corporal (és a dir, l'estat emocional) i es reserva el terme sentiment per al·ludir a la sensació conscient (cognitiva). El component cognitiu fa que qualifiquem un estat emocional i li donem un nom.

L'etiquetatge de les emocions està limitat pel domini del llenguatge, aquestes limitacions imposen serioses restriccions a aquest coneixement. Però al mateix temps dificulta la presa de consciència de les pròpies emocions. Aquests dèficits provoquen la sensació de "no sé que em passa". La qual cosa poden tenir efectes negatius sobre la persona. D'aquí la importància d'una educació emocional encaminada, entre altres aspectes, a un millor coneixement de les pròpies emocions i del domini del vocabulari emocional. (Bisquerra, 2003)

2.2.2 Tipus d'emocions

Per a la classificació de les emocions no hi ha una única opció, sinó que hi ha diverses, en funció de diferents aspectes emocionals. Molts autors han intentat realitzar una tipologia de les emocions.

Una de les possibles classificacions podria ser distingint entre emocions positives i negatives, considerant que les emocions estan en un eix que va del plaer al no plaer. Es tracta d'una classificació en funció de la valoració de l'estímul que activa la resposta emocional. Seguint a Lazarus (1991), les emocions es poden classificar de la manera següent:

Emocions negatives: són el resultat d'una avaluació desfavorable, respecte als propis objectius. Inclouen la por, tristesa, culpa, vergonya, gelosia, enveja, etc. Aquestes s'experimenten davant esdeveniments que són valorats com una amenaça, una pèrdua o dificultats que sorgeixen en la vida quotidiana.

Emocions positives: són el resultat d'una avaluació favorable, respecte a l'assoliment d'objectius o apropar-se a ells. Inclouen alegria, estar orgullós, felicitat, amor, etc. S'experimenten davant esdeveniments que són valorats com un progrés cap als objectius personals. Aquestes emocions són agradables i proporcionen gaudi i benestar.

Emocions ambigües: són aquelles que poden ser positives o negatives segons les circumstàncies. Per exemple la sorpresa, ja que pot ser positiva o negativa segons el que ocasiona la sorpresa.

És una classificació des d'una perspectiva psicopedagògica. És a dir, és una classificació pensada per ser utilitzada en l'educació emocional (Bisquerra, 2009).

2.3 Educació Emocional

L'educació emocional és “ *un procés educatiu, continu i permanent, que pretén potenciar el desenvolupament emocional com a complement indispensable del desenvolupament cognitiu, constituint ambdós, els elements essencials del desenvolupament de la personalitat integral. Per això, es proposa el desenvolupament de coneixements i habilitats sobre les emocions, amb l'objectiu de capacitar l'individu per afrontar millor els reptes que es plantegen en la vida quotidiana, amb la finalitat d'augmentar el benestar personal i social*” (Bisquerra, 2000: 243).

L'educació emocional té com a objectiu el desenvolupament de les competències emocionals, considerant-les competències bàsiques per a la vida. En el concepte de competència s'integra el saber, saber fer i saber ser. El domini d'una competència permet produir un nombre infinit d'accions no programades.

És un procés educatiu continu i permanent, el qual deu estar present al llarg de tot el currículum, des de l'Educació Infantil fins a la vida adulta, i en la formació permanent durant tota la vida. Açò es justifica a partir del fet de què les competències emocionals són les més difícils d'adquirir de totes les competències que es coneixen (Bisquerra, 2003)

El primer destinatari de l'educació emocional és el professorat, el qual necessita les competències emocionals per exercir la seua professió i per poder contribuir en el desenvolupament de les competències emocionals del seu alumnat.

Aquest terme és molt ampli, ja que inclou diversos processos i provoca una varietat de conseqüències. Diverses propostes s'han elaborat amb la intenció de descriure aquest desenvolupament.

Bisquerra (2009) en el seu Model pentagonal de competències emocionals, considera que aquestes poden agrupar-se en cinc blocs:

1. Consciència emocional: és la capacitat per a prendre consciència de les pròpies emocions i de les emocions de la resta, incloent l'habilitat per a captar el clima emocional d'un context determinat. Dintre d'aquest bloc podem especificar els següents aspectes; presa de consciència de les pròpies emocions, donar nom a les emocions, comprensió de les emocions dels altres, presa de consciència de la interacció entre emoció, cognició i comportament.

La consciència emocional és el primer pas per poder passar a les altres competències.

2. Regulació emocional: és la capacitat per a manejar les emocions de forma apropiada. Suposa prendre consciència de la relació entre emoció, cognició i comportament; tenir bones estratègies d'enfrontament i capacitat per autogenerar-se emocions positives. Les microcompetències que contempla són: l'expressió emocional apropiada, la regulació de les emocions i sentiments, les habilitats d'enfrontament i la competència per autogenerar emocions positives.

3. Autonomia emocional: aquesta inclou un conjunt de característiques i elements relacionats amb l'autogestió personal. Com a microcompetències inclou les següents: autoestima, auto-motivació, auto-eficàcia emocional, responsabilitat, actitud positiva, anàlisi crítica de les normes socials i finalment la resiliència.

4. Competència social: és la capacitat per mantenir bones relacions amb altres persones. En aquest bloc inclou les següents microcompetències: dominar les habilitats socials bàsiques, el respecte als altres, practicar la comunicació receptiva i l'expressiva, compartir emocions, el comportament pro-social i cooperació, l'assertivitat, prevenció i solució de conflictes i finalment la capacitat per gestionar situacions emocionals

5. Competències per a la vida i el benestar: són les competències que ens donen la capacitat per adoptar comportaments apropiats i responsables per afrontar satisfactòriament els reptes diaris de la vida. Les competències per a la vida permeten organitzar la nostra vida de manera sana i equilibrada, facilitant-nos experiències de satisfacció o benestar. S'inclouen les següents microcompetències: fixar objectius adaptatius, la presa de decisions, buscar ajuda i recursos i el benestar emocional.

Les competències emocionals són un aspecte important de la ciutadania efectiva i responsable; el seu domini potencia una millora adaptació al context; i afavoreix un afrontament a les circumstàncies de la vida amb majors probabilitats d'èxit. Entre els aspectes que es veuen afavorits per les competències emocionals estan els processos d'aprenentatge, les relacions interpersonals, la solució de problemes, etc. (Bisquerra i Pérez, 2007). Per tant es poden entendre com el conjunt de coneixements, capacitats, habilitats i actituds necessàries per comprendre, expressar i regular de forma apropiada els fenòmens emocionals (Bisquerra, 2003)

2.3.1 Programes d'educació emocional

Prestar atenció al desenvolupament emocional dels escolars és una necessitat afegida que hauria d'integrar-se de forma programada, en el currículum, amb la resta de les accions educatives que pretenen millorar els processos d'ensenyament-aprenentatge i prevenir l'aparició de conflictes.

Situant l'educació emocional en el marc de l'orientació psicopedagògica es poden distingir diversos tipus de programes d'educació; programes d'orientació per al desenvolupament de la carrera, programes d'orientació en els processos d'ensenyament-aprenentatge, programes d'atenció a la diversitat, programes per a la prevenció i el desenvolupament (Álvarez i Bisquerra, 1996).

Amb aquesta classificació els programes d'educació emocional estarien dins dels programes per a la prevenció i el desenvolupament, ja que el que es pretén és adquirir unes competències bàsiques per aconseguir el desenvolupament integral de la persona.

L'entrenament en educació emocional ha de començar des del naixement, ja que com abans es treballen determinades capacitats, més fàcil serà que ho aprenguen i ho generalitzen, a més de poder prevenir possibles emocions perjudicials que no els permeten gaudir dels seus avanços (Andrés, 2005).

No existeix un únic tipus d'intervenció, capaç de resoldre totes les situacions de prevenció, desenvolupament o correcció que puguin manifestar-se en els àmbits educatius.

Actualment hi ha nombrosos programes per aplicar en edats escolars, que contribueixen a la formació de capacitats emocionals i socials. A continuació es farà un resum de diversos programes els quals alguns d'ells són per a aplicar-los en Educació Infantil i altres en Educació Primària i Secundària.

El Programa d'ensenyament d'habilitats d'interacció social (PEHIS), d'Inés Monjas Casares (1993), té com a objectiu, promoure la competència social en xiquets i adolescents en edat escolar, fomentant les relacions interpersonals positives amb els iguals i amb els adults del seu entorn social. Aquest està compost per 30 habilitats socials agrupades en diferents àrees: habilitats bàsiques d'interacció social, habilitats per fer amics, habilitats conversacionals, habilitats relacionades amb els sentiments, i opinions, habilitats de solució de problemes interpersonals i finalment habilitats per relacionar-se amb els adults. Es pot aplicar des d'Educació Infantil fins a Secundària.

Pot ser útil per a aplicar-lo a xiquets en situació de risc, principalment rebutjats, ignorats i alumnes amb necessitats que aparentment no presenten conductes socials inadequades però que poden beneficiar-se per a un millor ajust personal.

Un programa que es podria aplicar durant tota l'etapa d'Educació Primària és el programa *Sentir i Pensar* (Ybarrolla, 2004). Està compost per sis quaderns, un per a cada curs, iniciant el treball en primer i dur-lo a terme fins a sisè. Les activitats estan organitzades en cinc blocs de competències: consciència emocional, regulació emocional, competències socials i competències per a la vida i el benestar. En cada uns dels quaderns es disposa d'un material dirigit als pares.

El programa *Ésser, conviure i pensar* (Marrodan, 2010), pot resultar útil per a complementar l'Acció Tutorial dels mestres amb una sèrie d'activitats sistematitzades entorn de l'auto-coneixement, l'autoestima, els hàbits de comportament, les estratègies d'estudi i les actituds, normes i valors. Està pensat per a alumnes entre 6 i 12 anys, es desenvolupa al llarg de tota l'etapa a través de 6 quaderns, tots ells inclouen una breu guia didàctica per al professor que detalla el programa, les activitats, la temporalització i proporciona suggeriments per a la seva dinàmica a classe, a més s'inclouen unes pautes educatives per a les famílies, en els que se'ls informa de la importància que té la seva col·laboració.

Un altre programa és el de Bisquerra (2003) *Educació emocional. Programa per a 3-6 anys*, el qual té com objectiu general: Afavorir el desenvolupament dels nens contemplant totes les dimensions de la vida d'una persona: cognitiva, físic-motora, psicològica, social i afectiu-emocional. Consta de diferents activitats agrupades en cinc blocs temàtics, cada un d'ells està compost per sis activitats, amb el seu material necessari per a la posada en pràctica.

El desenvolupament emocional en els xiquets no és labor d'una sola persona sinó que els pares i els docents han de desenvolupar un treball conjunt. La família és el primer referent emocional del nen i ha d'oferir-li un model afectiu segur. És important incloure a les famílies en la formació per tal que aquestes puguin adquirir, a l'igual que els docents, unes competències emocionals que incidiran directament en el seu propi benestar personal i en el dels seus fills.

Els professionals que formen part del Servei Psicopedagògic Escolar poden donar suport, ja que solen ser els més sensibilitzats i preparats per atendre als aspectes

emocionals, aportant activitats, recursos, estratègies i tècniques útils per a la posada en pràctica.

Fins aquí s'ha fet una explicació d'informació interessant per a dur a terme el treball desenvolupat. Aquesta informació m'ha servit per a poder-la aplicar a l'estudi de cas que a continuació es desenvoluparà.

3. ESTUDI DE CAS

3.1 Context de l'estudi

Seguidament es farà una descripció del centre educatiu de Gerard, de la seva aula i totes aquelles característiques destacables d'ell, per tal d'entendre millor el treball realitzat.

3.1.1 Centre educatiu

El centre educatiu públic d'Educació Infantil i Primària, està ubicat a una localitat de la comarca del Baix Maestrat, en el litoral nord de la província de Castelló.

El municipi compta amb 8.051 habitants, amb una forta presència de població immigrant, principalment del nord d'Àfrica, encara que també hi ha prou representació de població sud-americana i d'Europa de l'Est.

Es troba en la perifèria de la localitat, en un barri relativament nou. Als seus voltants es troba el Poliesportiu municipal i edificis de nova construcció.

En aquest centre hi ha una gran diversitat d'alumnat, en anys anteriors es va observar l'augment de l'alumnat nouvingut, observant-se alumnes procedents de 23 nacionalitats diferents, amb predomini d'alumnes de nacionalitat marroquina, romanesa i uruguaians. Aquest increment va fer, que el centre pocs anys després de ser construït augmentaria les unitats de cada etapa, amb la necessitat de fer ús de quatre aules prefabricades, dues per a primària i les altres per a infantil.

El col·legi compta amb un laboratori d'idiomes, l'aula d'audiovisuals, gimnàs, aules d'usos múltiples, biblioteca, cuina i menjador, dos patis i zones enjardinades que envolten part del centre.

Pel que fa a l'assistència al col·legi, s'observen alguns casos específics i aïllats d'absentisme escolar en els quals el centre segueix el protocol marcat per la Conselleria d'Educació, i dut a terme per la treballadora Social, la qual pertany al Servei Psicopedagògic Escolar, per a fer possible la resolució d'aquestes situacions.

El nombre d'alumnes totals del centre són 528, dels quals 169 són alumnes que pertanyen a Educació Infantil, amb un total de 8 unitats i els 359 restants són d'Educació Primària distribuïts en 17 unitats.

En relació als professionals del centre hi ha un total de 40 mestres, dels quals 8 d'ells imparteixen docència en Educació Infantil i els altres 32 en Educació Primària. També

disposa d'una psicopedagoga i una treballadora social, ambdues pertanyen al Servei Psicopedagògic Escolar. A més de dues mestres de Pedagogia Terapèutica i dues d'Audició i Llenguatge.

Els alumnes tenen la possibilitat de fer ús del servei d'autobús escolar amb tres rutes, una ruta subvencionada per l'ajuntament i les altres dues les oferta la Conselleria d'Educació, per als alumnes que viuen a més de 3,5 quilòmetres de distància del centre. A més també es disposa del servei de menjador i d'activitats extraescolars.

La jornada escolar és de 9:00 a 12:30 hores i de 15:00 a 16:30 hores, per als alumnes. Les hores de les activitats complementàries al centre o de còmput mensual a realitzar pels mestres s'han de fer generalment de 12:30 a 13:30.

3.1.2 Descripció de l'aula d'estudi

Gerard pertany a un dels grups de segon de primària, compost per 28 alumnes dels quals quatre es van escolaritzar l'any anterior a l'inici de l'etapa d'educació primària.

És una classe on la majoria d'alumnes necessiten portar un nivell curricular més lent en quant a continguts a treballar, en comparació amb les altres aules del mateix curs. Hi ha sis alumnes amb necessitats educatives especials, els quals reben atenció de la mestra de Pedagogia Terapèutica, per tal de tindre un pla de treball més reflexiu i dirigit. Això fa que el mestre haja d'adaptar els continguts per a què els alumnes siguen capaços d'assolir-los de manera adequada.

Es nota molt aquells alumnes que estan escolaritzats al centre des dels 3 anys i els procedents d'altres centres en els últims mesos, ja que la relació entre ells, de vegades es veu perjudicada, havent-hi d'intervenir el tutor per a resoldre algunes situacions, sobre tot en el temps d'esbarjo i a les hores del menjador, són les hores on es solen produir els conflictes.

La major part de les famílies estan implicades en el procés d'ensenyament dels seus fills, aportant la seva participació per a desenvolupar tallers i activitats relacionades amb els temes tractats a l'aula.

Els mestres que intervenen en aquest grup són els de les assignatures d'Educació Física, d'anglès, d'informàtica, la mestra de Pedagogia Terapèutica, i el tutor, el qual és el que imparteix les assignatures de Matemàtiques, Coneixement del Medi, Llengua Valenciana, Llengua Castellana i Plàstica.

Educació Física s'imparteix en el gimnàs o en el pati de l'escola. En aquesta assignatura sempre es segueix la mateixa estructura, iniciant-se amb l'explicació del mestre i possibles dubtes dels alumnes, i finalment la realització de les activitats. S'utilitza el joc com a recurs didàctic, adaptat a les característiques dels xiquets. Totes les sessions són participatives i dinàmiques.

L'assignatura d'anglès s'imparteix al laboratori d'idiomes. En aquesta classe estan asseguts de manera individual. La mestra sol explicar i a la vegada es van fent els exercicis del llibre, donant l'oportunitat de preguntar qualsevol dubte. Està molt present el diàleg, ja que la mestra fa preguntes molt sovint, fent que tots els alumnes participen en la dinàmica de la classe.

La mestra de Pedagogia Terapèutica entra dins de l'aula tres vegades a la setmana, durant les primeres hores del matí. Aquesta ajuda als alumnes que mostren dificultats en l'aprenentatge, guiant-los i marcant-los un ritme de treball més lent, Gerard forma part d'aquest. Aquesta hora els alumnes que necessiten suport estan asseguts en grup i la mestra està amb ells.

I per finalitzar el tutor és el que passa més hores dins de l'aula, l'any passat ja va estar donant docència en aquest mateix grup. Les classes impartides per aquest mestre sempre estan dividides en tres parts. Al principi es corregeixen les activitats realitzades en la sessió anterior, els alumnes diuen la solució en veu alta o surten a la pissarra, a continuació el mestre passa a explicar la teoria corresponent a eixe dia i finalment diu els exercicis que han de fer. Aquests s'inicien en l'aula i en el cas de no acabar-los se'ls tenen que emportar a casa per a fer-los. Les classes són molt dirigides, marcant en tot moment el que han de fer.

3.1.3 Descripció de l'alumne

Gerard té 8 anys i viu a una localitat propera al centre. La família manté una bona relació amb el centre, es mostren interessats pel desenvolupament del seu fill i acudeixen a parlar amb el tutor i especialistes, col·laborant amb les seves intervencions. El curs passat a nivell personal i actitudinal va millorar, però aquest any s'està observant que amb els seus companys no està tenint un bon comportament, ja que no preveu el seu comportament sobre els altres i això li està influïnt a l'hora d'intervenir i participar en les tasques conjuntes de l'aula.

La seva impulsivitat i manca d'atenció li dificulten el seguiment d'explicacions, l'organitzar-se i, el dirigir els seus comportaments, distraient-se amb facilitat i necessitant guia per a no perdre's. Funciona bé davant el reforç positiu, ja que presenta una baixa tolerància a la frustració, junt amb un alt nivell d'exigència (fet que el fa entrar en conflicte).

Des de l'inici de curs ha presentat mancances en quant a comportament, autonomia, atenció, comprensió i expressió. També li costa reflexionar, demanar ajuda o permís, ho fa tot de manera impulsiva, cridant l'atenció.

A l'hora de treballar mostra gran desmotivació i amb poques ganes de treballar, la mestra de Pedagogia Terapèutica entra dins de l'aula dues hores a la setmana, prestant-li totes aquelles ajudes necessàries, per a què pugui seguir les classes com la resta de companys.

En quant a les qualificacions de les assignatures de Matemàtiques, Coneixement del Medi, Llengua Castellana, Llengua Valenciana i Anglès, si es comparen les del primer trimestre i les del segon, es poden veure algunes variacions, ja que el primer trimestre no va suspendre ningun i al segon trimestre hi ha una notable baixada de qualificacions.

3.2 Problema d'investigació

Com s'ha pogut observar, aquest treball es desenvoluparà per a intentar solucionar els problemes que està tenint Gerard al llarg del segon curs d'educació primària, aquest alumne està tenint un comportament que li està afectant a les relacions interpersonals i al rendiment acadèmic.

Des de l'inici de curs fins al segon trimestre aquest alumne anat relacionant-se en menys companys de classe a les hores dels patis, fins al moment que només juga amb tres companys i xiquets de menor edat. Quan intenta relacionar-se amb nens de la seva edat acaben discutint i ha d'intervenir el tutor per a ficar solució, ja que Gerard es fica a plorar negant-se a parlar amb els companys. El tutor observa que cada volta la relació s'està veient més afectada.

Dins de l'aula també s'observa que el comportament de Gerard empitjora, fins al moment que li afecta al seguiment de les classes. No participa en la dinàmica de l'aula,

només en el cas de que el tutor li pregunta o li fa sortir a la pissarra per a corregir algun exercici, necessitant en tot moment el suport del mestre per a respondre, ja que es mostra insegur.

Quan esta la mestra de Pedagogia Terapèutica amb ell per a guiar-lo es nota una millora, però encara així no s'obtenen els resultats esperats, ja que cada volta esta obtenint resultats mes baixos.

Els pares estan observant desmotivació en el seu fill, en els aspectes relacionats en l'escola, ja que no els vol contar res que tinga relació i quan ho fa es per a explicar-los algun conflicte que ha tingut durant la jornada escolar.

Quan vaig començar a observar personalment a Gerard vaig veure que possiblement hi havia una relació molt directa emocionalment, li ho vaig comentar a la psicopedagoga i ella em va orientar per a dur a terme un programa emocional.

Encara que jo focalitze en un cas concret, vaig trobar mes enriquidor intervenir dins l'aula , ja que podia resultar beneficiós per a la resta.

3.3 Preguntes de l'estudi

Per a iniciar aquest estudi em plantege les següents preguntes:

- a) Quines són les necessitats educatives de l'alumne?
- b) De quina manera podem atendre les seues necessitats educatives per a millorar les seues relacions interpersonals i el seu rendiment acadèmic?

3.4 Objectius de l'estudi

Per poder donar resposta a les meues preguntes d'indagació, em plantege els següents objectius per a l'estudi:

- a) Detectar les seues necessitats educatives
- b) Proposar una intervenció psicopedagògica que atenga les seues necessitats: millora de relacions interpersonals i de rendiment acadèmic.

3.5 Metodologia de treball

3.5.1. *Estudi de cas. Investigació-acció*

Aquest treball es centra en l'estudi de cas de Gerard i el seu grup-classe, mitjançant un procés d'Investigació-acció. La Investigació-acció interpreta el que ocorre des del punt de vista dels qui actuen i interactuen en la situació problema, s'entén com "*l'estudi d'una situació social per tractar de millorar la qualitat de l'acció en la mateixa*". (Elliott,1993: 88).

De manera genèrica la investigació-acció es desenvolupa seguint un procés que inclou el diagnòstic, una planificació, l'acció, l'observació i finalment la reflexió. Bausela (2004)

S'inicia amb el reconeixement de la situació inicial, a continuació el desenvolupament d'un pla d'acció, per a millorar el que està ocorrent i es passa a l'actuació per a posar el pla en pràctica i mestre és dut a terme o posteriorment, es fa l'observació dels seus efectes en el context on s'ha desenvolupat i per finalitzar la reflexió sobre si s'han obtingut canvis o no.

Fins a arribar a poder treballar de manera directa amb l'alumne vaig estar uns dies preparant-me tot el procés:

Abans de reunir-me amb la família i els mestres que estaven tenint contacte amb l'alumne, vaig estar llegint els informes que tenia fins ara, per a què em pogueren ajudar i tenir més coneixements sobre tota la seva escolaritat.

A continuació em vaig reunir amb el tutor i els especialistes que estaven tenint contacte amb l'alumne, per a què m'explicaren tot allò que havien observat i que seria convenient treballar-lo.

Després vam citar als pares, per a informar-los sobre el que es tenia pensat, per tal d'ajudar al seu fill. Des del primer moment van estar molt agraïts en tot el procés que pensàvem dur a terme i van mostrar tot el seu suport per a poder seguir el treball en casa.

Per a la recollida d'informació vaig fer ús de l'informe psicopedagògic de l'alumne, de l'observació directa dins l'aula i a les hores dels patis, d'una entrevista realitzada al tutor i finalment la informació obtinguda a partir d'un sociograma passat a tots els alumnes de la classe de Gerard.

Pel que fa a l'informe psicopedagògic l'orientadora em va facilitar ser partícep en el que ella li estava fent des de feia unes setmanes, ja que quan jo vaig saber quin cas anava a treballar, ella ja havia iniciat el procés d'avaluació amb Gerard. Vam revisar les dades que ella tenia fins al moment i es va continuar amb l'elaboració de l'informe psicopedagògic.

Vaig trobar interessant assistir a diverses classes per a veure de manera directa la dinàmica de l'aula, les relacions que s'establien en l'alumne, els companys i els diferents mestres que impartien docència a la classe de Gerard. L'Orientadora li va comentar al tutor si podia ser possible que assistiria a diverses classes i aquest no va ficar cap inconvenient. A banda també vaig estar observant durant una setmana a les hores dels patis i del menjador, com era el comportament de Gerard i les relacions que s'establien entre ell, els companys i les monitores del menjador.

També vaig realitzar una entrevista al tutor, per a veure si em podia donar informació que em resultaria interessant per a la detecció de les necessitats de l'alumne.

Una vegada vaig reunir totes les dades obtingudes de l'entrevista, vaig poder comprovar que la informació era pràcticament la mateixa que jo havia observat, no obstant em va servir per a comparar el seu punt de vista i el meu.

Finalment per a veure les relacions socials del grup classe, vaig passar un sociograma als companys de Gerard i a ell. Vaig parlar en el tutor per a veure si em podia deixar alguna hora i finalment em va donar l'opció d'anar a una hora on no podia assistir el mestre d'Angles, per tant vam aprofitar aquesta estona.

3.6 Detecció de necessitats

El fet de voler abordar la problemàtica del diagnòstic dels alumnes en els centres docents, convé revisar l'entramat de circumstàncies i dependències que condicionen els centres. En aquesta complexitat l'alumne pot considerar-se com un "insumo" i alhora producte principal de l'educació; però alhora pot considerar-se com el principal productor, com el principal agent que és del seu propi aprenentatge, i per tant usuari intern i principal del resultat educatiu de tot el procés escolar.

L'alumne pot ser analitzat per tant des de diversos punts de vista. Sobre ell incideixen múltiples variables. La consideració de totes elles és important a l'hora d'efectuar un estudi diagnòstic d'una situació concreta.

Inicialment vaig dedicar unes sessions amb l'orientadora, preparant tot el seguiment que havia de fer abans de treballar amb el xiquet, acordant la data i l'horari en què es realitzaria la intervenció i el dia per a citar al tutor i als pares per a què foren sabedors del que anàvem a fer.

La recollida de dades, per a la detecció de necessitats s'ha fet a partir de la realització i anàlisi de l'informe Psicopedagògic, l'observació directa, l'entrevista i el sociograma. A continuació es descriurà tota la informació.

3.6.1 Informe Psicopedagògic

Una vegada analitzada la prova i amb els resultats finals, es va passar a la redacció de l'informe psicopedagògic. A continuació es mostraran les dades destacables d'aquest document.

Historia escolar

Gerard en la seva escolarització ha assistit a la llar d'infants des dels 15 mesos, tenint una bona adaptació i des d'Educació Infantil quatre anys està matriculat al centre. En aquesta etapa va adquirir els conceptes i hàbits bàsics, destacant que des de l'inici li va costar adaptar-se al funcionament de la classe, mostrant dificultats d'atenció i impulsivitat. El primer any ja es van adonar que presentava dificultats en les expressions de les seves pròpies emocions i en la seva comprensió cosa que li dificultava la relació amb els altres xiquets. Com per exemple s'enfadava i no ho exterioritzava, fins que aplegava un moment en que agafava una rabieta i començava a patalejar i a plorar, sense atendre a la mestra, solia ser per la vesprada, després del pati del menjador.

Quan tenia cinc anys va ser derivat a la Unitat de Salut Mental Infantil, però no es va anar ja que els pares no es van mostrar receptius, pensant que no era res greu i amb els anys aniria millorant.

A mesura que han anat passant els anys ha anat reconeixent emocions bàsiques, però ha seguit tenint poc control sobre les pròpies. En el moment en que un adult li crida

l'atenció per alguna conducta que no és correcta, com per exemple interrompre la classe, Gerard sempre culpa a altres companys, mai accepta que és ell el culpable.

Presentava retard en el llenguatge i li costava comunicar-se i relacionar-se adequadament, aquests aspectes van interferir en la seua adaptació i ritme d'aprenentatge, excepte en els aspectes interessants i motivants per a ell. Durant el cicle d'infantil va anar millorant però lentament.

Va rebre atenció de les mestres d'Audició i Llenguatge i de Pedagogia Terapèutica, per tal de millorar els aspectes lingüístics i de comunicació per a què li facilitaren el seu progrés escolar i personal.

En primer de primària l'alumne assoleix els objectius bàsics del seu nivell, però no mostra adquisició d'algunes normes socials o interessos comuns amb el seu grup, no segueix les normes del joc i només es centra en aspectes del seu interès.

Durant el cicle de primària continua rebent l'ajuda de la mestra d'Audició i Llenguatge i de Pedagogia Terapèutica, amb un pla de treball més reflexiu i dirigit, per tal de treballar les habilitats socials, l'expressió i la percepció de contingències. El tercer trimestre del primer curs millora aquests aspectes, però necessita continuar treballant-los, així com el control psicomotor i els processos de percepció-organització.

Prova estandaritzada

-Escala d'intel·ligència de Wechaler WISC-IV: per avaluar les capacitats cognitives, reflectint tan sols les possibilitats d'èxit, però no el que sap actualment l'alumne o el nivell escolar real.

Una vegada interpretats els resultats, s'observa que l'alumne presenta un perfil heterogeni, amb puntuacions variables i discrepants. Respecte al seu nivell destacant en raonament, tant fluid com verbal i mostrant dificultats en vocabulari expressiu, organització espacial i processament visual.

Pel que fa a les seues puntuacions, observem punts forts i dèbils en:

Punts forts(amb puntuacions superiors als xiquets de la seua edat)

-Conceptes i Matrius: formació de conceptes i raonament abstracte, comprenent les operacions mentals requerides davant tasques noves. Processament de la informació

lliure d'influències culturals i del llenguatge, sense resposta verbal. Relacionat amb la intel·ligència fluïda i general.

-Semblances: raonament verbal i organització conceptual. Relacionat amb el potencial d'aprenentatge i el desenvolupament del llenguatge.

-Aritmètica: memòria, maneig mental de la informació i raonament numèric. Concentració i atenció en aquesta tasca.

Punts dèbils:

-Claus, Busca de símbols i Animals: atenció sostinguda, percepció visual, memòria visual a curt termini i coordinació viso-motriu. És més lent en aquest tipus de tasques, davant qualsevol tipus de material.

-Figures incompletes i cubs: organització i percepció visual. Concentració i reconeixement visual dels elements essencials d'un objecte.

Amb caràcter general, mostra capacitat per a percebre i raonar amb la informació visual, però atenent a les característiques menys visuals.

Vocabulari: coneixement de paraules i informacions generals. Memòria a llarg termini, comprensió i expressió verbal.

3.6.2 Observacions d'aula i de centre

La importància atribuïda a l'observació es deu al gran ventall de possibilitats que aquesta té dins de l'àmbit educatiu, ja que pot ser utilitzada com a mètode de recerca de les diferents realitats que es donen en el mateix, en aquest cas hem d'utilitzar-la amb tot rigor, però amb l'excepció que tant l'instrument de registre utilitzat per a la recollida de dades, com el disseny que utilitzem per a l'anàlisi dels mateixos, variarà en funció de la finalitat de la recerca.

Abans de dur a terme l'estudi, vaig planificar tot el procés, per a què fóra eficaç i operatiu, seguint una sèrie de passos. En un primer moment em vaig preguntar que volia observar, seguidament quines unitats de mesura anava a utilitzar i en quines situacions es duria a terme.

Per a poder conèixer els obstacles i les dificultats amb què es troba l'alumne, s'ha realitzat a través de l'observació directa i participativa, fent ús d'un diari personal, i registres anecdòtics.

Vaig considerar interessant fer la recollida d'informació en diferents moments de la jornada escolar, assistint a diverses classes de diferents assignatures i durant una setmana a l'hora del pati i del menjador, amb l'ajuda de la següent graella:

Alumne:	Data de l'observació:	Hora:
Professor:		Lloc:
Actitud amb els companys:		
Actitud amb el professor o monitor:		
Comportament dins de l'aula:		
Atén les explicacions del mestre?		
Segueix el ritme de treball?		
S'ofereix voluntari per a la resolució d' exercicis?		
Fa ús de l'agenda?		
Comportament al pati:		
Amb qui sol jugar?		Com és el seu comportament?
A quins tipus de jocs sol jugar?		Altres observacions d' interès

Taula 1. Protocol d'observació. Elaboració pròpia.

Dins de l'aula:

-A l'inici de classe l'encarregat de classe reparteix tots els llibres per les taules, però l'alumne no obri els llibres per a seguir el ritme de classe, fins que el mestre no li ho demana.

-Parla amb els companys del seu voltant, mentre ells atenen a l'explicació del mestre.

-Crida l'atenció (tirant-se de la cadira, rient, cantant) quan el mestre passa per les taules per a corregir els exercicis.

-Li fa preguntes al mestre que no tenen relació amb el temari.

-Quan s'adona que tots els companys ja estan finalitzant les tasques manades pel mestre, sol·licita l'ajuda del company segut al seu costat per a que li resolga els exercicis, aquestos es neguen ajudar-li.

- Es fica nerviós quan el mestre li crida l'atenció, culpant als altres companys dels seus comportaments.
- Quan el mestre demana voluntaris per a sortir a la pissarra ell sempre es nega, dient que si surt segurament ho farà malament i els seus companys se'n riuran d'ell.
- Cada vegada que el tutor li pregunta per la resposta d'un exercici, abans de dir-la necessita que el mestre li la mire per a dir-li si la té bé o malament.
- Quan alguna cosa no li surt com ell volia o amb resultats negatius es disgusta molt, mostrant gran preocupació.
- No fa ús de l'agenda per anotar-se els deures ni les dades dels exàmens. El dia que se'ls anota ho escriu on no correspon o es deixa coses per anotar.
- Aprofita els canvis d'assignatura per a sortir al passadís i entretenir-se jugant i tancant-se als servicis.
- La seua taula de treball sol estar desordenada.
- No sol finalitzar els exàmens, ja que es despista amb facilitat.
- Es nota quan disposa de l'ajuda de la mestra de Pedagogia Terapèutica, mostrant-se més concentrat i atent a les explicacions del tutor.

Les hores de pati i menjador:

- Una vegada sona l'avís de sortida al pati l'alumne s'entreté dins de l'aula i el tutor és el que el té d'animar per a què isca, ja que ell sol dir que prefereix estar dins de classe amb la companyia del tutor.
- Al començament del pati sol estar tot sol , la majoria de vegades amb xiquets més menuts que ell, sempre solen ser els mateixos.
- Tots els patis s'enfada i comença a enrabiarse sense deixar jugar a la resta.
- La majoria de vegades es nega a demanar disculpes o acceptar que el seu comportament no ha sigut el correcte.
- Vol ser el protagonista en tots els jocs, manant als altres tot el que han de fer.
- Sol jugar a jocs de ficció imitant a personatges de la televisió i de videojocs, realitzant gestos com puntades o cops de puny.

-Molesta als companys que juguen a futbol o bàsquet, quan no li deixen jugar i fica com excusa que com ell no llança bé la pilota no el volen per a formar equip.

-Quan s' enfada es queda segut a un racó del pati plorant i quan la mestra/e va a parlar amb ell es fica molt nerviós sense poder explicar la situació.

-Discuteix freqüentment amb la monitora del menjador i és castigat tota l'estona fins que aplega el tutor i és el que pren decisions.

3.6.3 Entrevistes

L'entrevista representa una tècnica molt valuosa en tant que matisa, completa, aclareix i aprofundeix en aspectes que no s'ha pogut arribar amb altres tècniques. No és més que una transacció d'informació entre un subjecte que la cerca i un altre que la proporciona, amb el propòsit d'aconseguir uns objectius.

Per a l'obtenció d'informació li vaig realitzar una entrevista semiestructurada al tutor, preparant un qüestionari prèviament amb una sèrie de preguntes però amb la flexibilitat suficient per a modificar aquelles que podia considerar necessàries en funció de les respostes. Es van anotar totes les respostes i posteriorment es va fer una síntesi de tota la informació.

Es va dur a terme en les hores de tutoria, emprant dues sessions diferents, per falta de temps.

A continuació es mostra la graella de la qual es va fer ús:

Entrevista amb el tutor

1. Com a tutor de l'alumne a 1r i durant tot aquest curs, has pogut observar canvis en el seu comportament? Hi ha alguns a destacar?
2. Han hagut canvis quant a les notes del primer trimestre al segon? En quines assignatures?
3. En quins moments del dia necessita més ajuda?
4. Es comporta de la mateixa manera en totes les assignatures i amb tots els mestres?
5. Davant d'un control o un exercici que ha de solucionar tot sol com és el seu comportament?
6. Quan no obté els resultats que ell esperava com actua? Es preocupa si obté resultats negatius?
7. Els companys busquen de relacionar-se amb ell?
8. Sempre és sol relacionar amb els mateixos companys?

6. S'adona dels seus propis errors i quan el seu comportament no és el correcte? Intenta disculpar-se?   9. Quan ha de resoldre una situació amb els companys ho fa tot sol? O amb l'ajuda d'un adult?   10. Han notat canvis en casa?   11. Podries dir-me altres aspectes a destacar que estan influint en el seu comportament?

Taula 2. Protocol d'entrevista al tutor. Elaboració pròpia.

Després de tindre totes les respostes resalte aquestes dades.

El tutor va afirmar que es mostra preocupat pels canvis de comportament que estava observant en l'alumne, ja que des de l'inici de curs al segon trimestre li estava afectant a les notes, destacant l'assignatura de Matemàtiques.

En aquelles assignatures on de vegades ha de sortir a la pissarra com a Matemàtiques, es sol despistar, fet que li fa no seguir el ritme de la classe i quan li toca sortir per a ficar el resultat de l'exercici es nega dient comentaris com: "no ho sé fer" m'equivocaré" "els companys se'n riuen de mi"

Quan fa els controls la majoria de vegades comença sense llegir els enunciats i demanant ajuda per a que li expliquen el que ha de fer, ficant-se nerviós quan se li està acabant el temps i veu que no el podrà finalitzar. Hem comenta, que per als últims controls, abans de repartir les fulles, els llegeix en veu alta totes les preguntes i durant l'examen els va dient el temps que els queda, ajudant-los a què s'organitzen el temps.

Quan rep la qualificació i es negativa sol mostrar preocupació, fixant-se només amb les errades i culpant-se de què ell no sap fer les coses bé.

També s'ha vist perjudicada la relació amb els seus companys, ja que ells s'estan adonant que el seu comportament no és el correcte i quan sorgeix una discussió quasi sempre sol estar implicat, no acceptant el seu mal comportament per tant es nega a disculpar-se. Quan els adults (mestres o monitors) tracten de solucionar la situació, ell poques vegades intenta disculpar-se i acceptar allò que ha fet malament. Només es sent preocupat quan s'enfada amb els dos companys amb qui juga normalment als patis i al menjador.

Els pares han sol·licitat reunir-se amb l'orientadora del centre, per a què els done pautes i poder-les aplicar a casa, ja que també s'han adonat del comportament del seu fill i mostren gran preocupació.

3.6.4 Sociograma

Els procediments sociomètrics ajuden a detectar el grau de rebuig o acceptació dels membres que componen un grup. No existeix un model únic, s'haurà d'adaptar a la realitat de l'aula i a les situacions concretes en les quals els alumnes interactuen.

Després d'haver assistit durant unes quantes sessions a observar la dinàmica de l'aula, per a poder avaluar els vincles que s'establien entre els companys i l'alumne, als 28 membre de la classe, se'ls va passar una fulla on havien de contestar diverses preguntes.

-A quins tres xiquets/es de la classe elegiries per a jugar?
-Per què has elegit aquestos?
-A quins tres xiquets/es de la classe no elegiries per a jugar?
-Per què has elegit aquestos?
Llegeix aquestes característiques i anota al costat de cada una un company de la teua classe que penses que les compleix:

- Sempre esta content:
- Es riu dels errors dels companys:
- Es preocupa per tindre amics:
- Discuteix perquè sempre vol tindre la raó:
- Ajuda als companys si ho necessiten:
- Li agrada jugar sol:
- Es disculpa quan es comporta malament :
- Molesta als companys mentre treballen:
- És animat i divertit:
- Li agrada cridar l' atenció:
- Atent a les explicacions dels professors i pregunta dubtes:
- Es fica nerviós quan no aconsegueix el que es proposa:

Taula 3. Protocol del sociograma. Elaboració pròpia

En primer lloc havien d'anotar els tres companys que elegirien per a jugar. Seguidament hi havia una altra pregunta on havien de contestar quins tres companys no elegirien per a jugar i el perquè i per finalitzar tenien un llistat amb dotze característiques, on havien d'escriure al company que els semblava que ho complia.

En analitzar les respostes només em vaig fixar quan contestaven ficant el nom de l'alumne i els resultats són els següents:

Amb les contestacions de la primera pregunta només un company va elegir a l'alumne i la raó de l'elecció va ser per a què l'invitaria a la seva casa a jugar als videojocs, ja que en té molts.

A la segona pregunta, onze companys/es van anotar el nom de l'alumne, donant les següents respostes de perquè no l'elegirien:

- Es fica a plorar de seguida.
- Juga a jocs de xiquets menuts.
- Molesta i no es disculpa.
- No sap jugar a futbol.
- Se'n riu si un company es fa mal.
- Quan s'enfada pega patades.
- Li agrada manar.
- Si no guanya, ja no vol jugar.
- Porta joguines a la classe i no les comparteix

I per finalitzar havien d'omplir els buits amb noms de companys, van elegir a l'alumne en les següents característiques:

Característiques:	Vegades elegit
Sempre esta content	1
Es riu dels errors dels companys	6
Es preocupa per tindre amics	4
Discuteix perquè sempre vol tindre la raó	8
Ajuda als companys si ho necessiten	3
Li agrada jugar sol	6
Es disculpa quan es comporta malament	2
Molesta als companys mentre treballen	10
És animat i divertit	2

Taula 4. Resultats de la segona part del sociograma. Elaboració pròpia

Una vegada analitzats els resultats es va veure amb claredat que pocs companys l'havien identificat amb les característiques positives i les poques eleccions que tenia eren per part dels xiquets que es relacionen amb ell.

De les característiques negatives destaquen: molesta als seus companys mentre treballen, ja que deu alumnes van escriure el seu nom, després que discuteix perquè

sempre vol tindre la raó i amb les mateixes eleccions, que li agrada jugar sol i es riu dels errors dels companys.

Una vegada recollida i analitzada tota la informació que s'ha pogut obtenir a partir de l'informe psicopedagògic, les meues observacions, l'entrevista amb el tutor i el sociograma es poden arribar a unes conclusions.

Gerard necessita adonar-se de tot allò que sap fer i de valorar-se més a si mateix, mostra una baixa autoestima, es frustra davant algunes tasques i el fa bloquejar-se i li dificulta per a seguir endavant.

També s'ha pogut veure que des d'Infantil presenta dificultats en les expressions de les seves pròpies emocions i actualment aquest fet també està perjudicant en el seu comportament, per tant és una tasca necessària per a poder veure millores als seus comportaments.

Encara que és Gerard el que està tenint problemes, la detecció de necessitats al seu grup-classe, a partir de les observacions i de les dades obtingudes a partir del sociograma recomana que el treball es realitze no de forma individual, sinó amb tot el grup, per ajudar tant en el procés de construcció de la identitat personal com en el procés de socialització, per a resoldre de forma satisfactòria els conflictes en els que es veuen envoltats tot el grup.

3.7 Proposta d'acció

Després d'observar la situació amb la qual es troba l'alumne, la proposta d'acció es basa amb la creació d'un Programa d'educació emocional.

Per a l'elaboració d'aquest vaig estar consultant alguns programes que podien resultar interessants per a dur a terme el treball. Alguns d'ells ja han estat explicats anteriorment, un va ser el *Programa Sentir i Pensar* (Ybarrolla, 2004), aquest em va servir per consultar les activitats relacionades amb la consciència emocional i amb la regulació emocional. També m'he basat en el *Programa ésser, conviure i pensar*, el qual disposa d'activitats sistematitzades entorn als hàbits de comportament, les estratègies i destreses d'estudi i les actituds, normes i valors.

I finalment d'uns quaderns de treball destinats a l'alumnat del 2n cicle d'educació primària nomenats *Autocontrol i Autoestima* (Vallés, 2001), els quals en cada Unitat

Didàctica es tracta una temàtica que sol ser origen de conflictes en els Col·legis. Són activitats que es treballen de manera col·lectiva on es proposen possibles solucions a les situacions, mitjançant comportaments alternatius que siguin desitjables i adequats per afrontar la situació d'una manera positiva. I finalment proporcionen pautes de conducta i pensaments adequats per a la millora de la interacció en diferents situacions.

3.7.1 Objectius del Programa

- Desenvolupar la competència d'autoconsciència emocional
- Millorar les relacions socials entre els membres del grup-classe.
- Fomentar l'autoestima
- Facilitar l'alliberació de creences limitadores per al desenvolupament personal.

3.7.2 Metodologia del programa

Aquest treball es desenvoluparà dins de l'aula però amb grups reduïts per a què les tasques es realitzen d'una manera més dirigida, per a poder veure al llarg de les sessions una millora en l'autoestima de l'alumne i en la capacitat de confiar en les seves pròpies capacitats, sense frustrar-se ni actuar de manera impulsiva.

La metodologia utilitzada durant tot el procés serà globalitzada, per tal d'aconseguir una construcció d'aprenentatges emocionals significatius i funcionals que siguin útils en la relació amb els iguals, per a que les experiències emocionals creades en l'alumnat es generalitzen en altres contextos. A més a més activa i participativa, basada en els principis d'intervenció educativa, sent molt flexible i oberta. Es tindrà en compte que encara que hi ha una programació marcada, en algun moment si sorgeixen alguna cosa que no estava prevista, farà que la programació es modifiqui.

El diàleg i la conversació estaran sempre presents. Incitant molt el fet que el xiquet parli i expliqui les seues vivències.

En general es tracta d'adaptar-se a les característiques de tots els alumnes i procurar la inclusió en el grup classe.

S'ha treballat a través de projeccions, murals i fitxes però tot i que porten instruccions dirigides per a què l'alumne les pugui realitzar per si mateix, es considera fonamental el

paper de l'adult com a mitjancer del procés d'aprenentatge. Sempre iniciant la tasca recordant la sessió anterior per a veure que tot té una continuïtat i un sentit. Les activitats es realitzaran aplicant vivències dels propis alumnes i properes a ells, pensades per afavorir el coneixement de les pròpies emocions i les dels altres a través de la comunicació i l'intercanvi.

3.7.3 Temporalització

La intervenció s'inicià el dimarts 25 de març de 2014 i finalitzà el 6 de maig del 2014. La duració de les sessions fou aproximadament de 45-60 minuts, les quals són realitzades els dimarts i dijous de cada setmana. Obtenint un total de 10 sessions. Ocupant algunes hores de les assignatures d'informàtica, música, religió i d'alternativa a la religió, aprofitant que es fan grups de treball reduïts.

Per a treballar-los d'una manera organitzada i pautaada les sessions estan repartides en tres grans blocs i en cada un es treballen diferents aspectes. Aquests blocs s'han pensat una vegada es va analitzar la informació recollida a partir de l'observació directa, l'entrevista amb el tutor i el sociograma passat als alumnes.

Al llarg del programa es treballarà la presa de consciència de les emocions, la regulació emocional i el desenvolupament de competències socio-emocionals les quals ajuden tant en el procés de construcció de la identitat personal com en el procés de socialització.

3.7.4 Continguts temàtics del programa:

El primer s'anomena "*Ens coneixem*", el qual serveix per a conèixer als xiquets, especialment a l'alumne que mostra els problemes i que ells em conegueren a mi, també per agafar confiança per a poder fer una bona intervenció i finalment com a guia per al desenvolupament de la resta de blocs, amb una durada de dues sessions.

El segon s'anomena "*Com ens sentim*", aquest és el més extens i el que ocupa la majoria de les sessions. Es treballen les pròpies emocions i la comprensió de les dels altres, la influència del pensament, els sentiments individuals i com solucionar els errors. Aquest bloc és dura a terme durant sis sessions, les qual tindran una durada d'una hora.

Per finalitzar, amb el tercer bloc nomenat "*Pense i reflexione*" es realitzen algunes activitats de relaxació i d'autocontrol, amb dues sessions.

En les següents pàgines es troben tres graelles amb l'organització de les diferents sessions.

Bloc 1: Ens coneixem			
Activitat	Objectius	Continguts	Sessions i data
Fulla de registre per a la primera sessió d'avaluació	<ul style="list-style-type: none"> -Prendre contacte amb el xiquet -Iniciar al xiquet en la autoobservació - Ajudar al nen al fet de que siga més conscient de: <ul style="list-style-type: none"> Quins són els seus problemes Quan solen ocórrer Les conseqüències que comporta L'existència d'una solució per a cada conflicte La necessitat d'ajuda per resoldre'ls -Despertar el desig de la cerca de solució als seus propis problemes 	<ul style="list-style-type: none"> -Valoració de les accions positives i negatives d'un mateix. -La necessitat de demanar ajuda -Desenvolupament de conductes adequades 	1 ^a 25/3/14
Em sent important	<ul style="list-style-type: none"> -Valorar-se a un mateix -Descobrir coses positives -Observar les característiques del xiquet -Ajudar a sentir-se especial 	<ul style="list-style-type: none"> -Valoració de les accions positives d'un mateix -La auto-acceptació i l'auto-confiàça 	2 ^a 27/03/14

Bloc 2: Com ens sentim			
Activitat	Objectius	Continguts	Sessions
Com et sents?	<ul style="list-style-type: none"> -Reconéixer sentiments propis. -Adoptar una actitud positiva -Classificar sentiments 	<ul style="list-style-type: none"> -Reconeixement dels sentiments -Desenvolupament d' una actitud positiva 	<p>3^a</p> <p>1/04/14</p>
Compartim sentiments	<ul style="list-style-type: none"> - Reconéixer les pròpies emocions i les dels altres. -Tractar diferents emocions: l'alegria, la tristesa i la por. -Compartir els propis sentiments -Ser conscient de la importància de conèixer els propis sentiments i els dels altres. -Relacionar els sentiments amb diferents situacions -Tractar les conseqüències de quan s'està enfadat 	<ul style="list-style-type: none"> -La necessitat de reconèixer les pròpies emocions i les dels altres. -Identificació de les accions que fomenten l'aparició d'accions que les dificulten 	<p>4^a i 5^a</p> <p>3/04/14</p> <p>4/04/14</p>
La influència del pensament	<ul style="list-style-type: none"> -Prendre consciència de la imatge que tenim de nosaltres mateixos. -Valorar les nostres accions i les dels altres de la forma més adequada. - Identificar les nostres característiques positives. -Augmentar el nivell de seguretat personal. 	<ul style="list-style-type: none"> -Reconeixement de les capacitats i habilitats. -La importància de valorar les nostres accions i les dels altres 	<p>6^a</p> <p>8/04/14</p>
Ens sentim feliços	<ul style="list-style-type: none"> -Augmentar la consciència de les característiques personals. -Augmentar el nivell de seguretat personal. -Practicar el llenguatge dels sentiments positius. - Identificar les nostres característiques positives. 	<ul style="list-style-type: none"> -Valoració e les accions positives -La necessitat d' un llenguatge positiu 	<p>7^a</p> <p>10/04/14</p>
Aprenem dels errors	<ul style="list-style-type: none"> -Valorar les nostres accions i les dels altres de la forma més adequada. -Desenvolupar una actitud d'acceptació i valoració de si mateixos/as. -No avergonyir-se dels nostres errors. 	<ul style="list-style-type: none"> -Acceptació de les accions del altres de manera adequada. -Us dels errors per a realitzar la tasca correctament 	<p>8^a</p> <p>15/04/14</p>

Bloc 3: Pense i reflexione			
Activitat	Objectius	Continguts	Sessions
Relaxació: M' imagine sent un globus. Reconec el meu cos	-Disminuir les tensions musculars. -Afavorir el control respiratori. -Prendre consciència del seu cos i les seves parts. -Millorar el coneixement de si mateix. Augmentar l'autoestima i confiar en si mateix. -Millorar la concentració que es necessita en diferents situacions.	-Control del cos en relació amb la tensió, relaxació i respiració -Actitud d'atenció i escolta davant les indicacions	9 ^a 29/04/14
Se afronta la situació	-Reorganitzar el pensament -Guiar al xiquet/a per a utilitzar les estratègies de solució de problemes amb l'ajuda de preguntes dirigides. -Aplicar el procediment de solució en situacions formals i informals.	- Aproximació a la resolució de les tasques, planificant una estratègia general d'execució -La importància de l'ajuda	10 ^a 6/05/14

Taula 5. Organització de les sessions del programa. Elaboració pròpia

3.7.5 Desenvolupament del programa

Seguidament es realitzarà l'explicació de la posada en pràctica de cada sessió. En l'annex es pot veure cada activitat, amb els objectius que es pretenen aconseguir, els continguts, i la descripció.

BLOC 1: ENS CONEIXEM

Sessió 1. 25/03/14

FULLA DE REGISTRE

Posada en pràctica:

Per a realitzar aquesta activitat els alumnes disposaven d'un full amb sis requadres, abans que començaren a reomplir-la vaig fer l'explicació del que havien de fer. Quan vaig dir que en el primer requadre havien d'escriure tres coses que pensaven que els sortien bé, Gerard va intervenir dient que ell feia més coses malament que bé. Quan va

fer aquest comentari, un company que estava assegut amb ell al grup de treball li va dir que de segur que alguna cosa se li donava bé.

Després d'explicar els requadres vaig deixar temps fins que vaig veure que quasi tots tenien contestades les sis preguntes i seguidament cadascú va pegar el seu full a la paret per a ficar-ho en comú amb la resta de companys.

Quan li va tocar el torn a Gerard, en el primer requadre on hi havia d'escriure les coses que li eixien bé va ficar jugar al pati amb alguns amics, realitzar tasques a l'ordinador i anar a jugar a tennis els caps de setmana. Seguidament vam passar al requadre on hi havia d'escriure aquelles coses que li eixien malament, i va dir que finalitzar les tasques en classe com ho feia la resta de companys, realitzar els exàmens sense ajuda i la tercera demanar torn per a parlar, una vegada dit això va passar a explicar el que li solia passar després. En relació a no finalitzar les tasques va dir que tots els dies se'n portava molts de deures a casa de quasi totes les assignatures i com estava cansat no tenia ganes de fer-ho, respecte a no finalitzar els exàmens va dir que li passava el temps molt ràpid i no li donava temps a contestar totes les preguntes i finalment va dir que quan volia parlar es ficava nerviós i no pensava en demanar permís per a parlar, aleshores els mestres s'enfadaven.

Els dos últims requadres no els tenia contestats, no sabia que podia fer per a solucionar-ho ni el que necessitava per a poder aconseguir evitar-ho. Aleshores vaig intervenir demanant la participació dels companys per a què l'ajudaren. Quan els companys i jo el vam ajudar ell va mostrar interès, ja que feia comentaris com: "m'agradaria molt aconseguir finalitzar els exàmens per a poder obtenir bones notes".

Amb aquesta activitat vaig poder veure que Gerard era conscient d'alguns problemes que estava tenint i de les conseqüències que aquests li portaven. I ell es va adonar que podia fer coses per a solucionar els problemes que estava tenint.

Sessió 2. 27/03/14

EM SENT IMPORTANT

Posada en pràctica:

En una cartolina estaven escrites les tres preguntes i per ordre cada xiquet va anar contestant. Quan li va tocar el torn a Gerard, va necessitar ajuda, ja que li costava

contestar a les tres preguntes, no mostrava seguretat a l'hora de respondre. Abans d'ajudar-li jo, vaig demanar la participació de la resta de companys, aprofitant que la primera pregunta estava relacionada amb els amics i ells podien dir-li alguna característica positiva.

Amb aquesta activitat vaig poder adonar-me que li costava valorar-se i que li resultava complicat adonar-se'n.

Una volta van respondre tots, vam comentar que tots teníem coses positives i que a voltes pensem que només fem coses malament, sense adonar-nos, fet que la majoria de vegades ens fa sentir-nos malament.

BLOC 2: COM ENS SENTIM

Sessió: 3. 1/04/14

COM ET SENTIS?

Posada en pràctica:

L'activitat la vaig iniciar preguntant com ens podíem sentir. Gerard no va ser dels primers en voler contestar, ja que deia que no sabia, aleshores li vaig dir exemples i ja em va saber respondre, en una situació va utilitzar una emoció positiva i en l'altre una emoció negativa, dient que ell es sentia content quant tenia amics amb qui jugar o trist quan la seva mare i el seu pare el castigaven.

Quan vam passar a la segona part de l'activitat on hi havia d'escriure un sentiment per a cada situació va saber respondre a totes.

Per finalitzar vam comentar les respostes de tots i Gerard a més de dir el sentiment, en algunes també va raonar ficant altres exemples, però quasi tots referint-se a situacions que a ell li solien ocórrer.

Sessió: 4 i 5. 3/04/14 i 4/04/14.

COMPARTIM SENTIMENTS

Posada en pràctica:

Aquesta sessió la vam fer en grup, les diferents activitats van ser projectades a una pantalla i amb l'ordinador es van anar completant. En un principi es va programar per a realitzar-la en una sessió, però per falta de temps es va dur a terme durant dues sessions.

Es va començar llegint un text i parlant de la importància de valorar-se un mateix i el tenir companys i amics. Seguidament es va ficar una imatge on sortia un xiquet plorant a terra i havien d'imaginar que aquest estan jugant al pati s'havia caigut i que anaven ajudar-lo alçar-se. Una vegada vist això els vaig preguntar que els agradaria que els diguera el seu amic al ser ajudat i perquè.

Gerard va alçar de seguida el braç per a contestar, va dir que li agradaria que el seu amic li donaria les gràcies per haver-lo ajudat en eixe moment.

En realitzar aquest comentari vaig preguntar a tota la classe si solien actuar així quan es trobaven amb una situació d'aquest tipus. Diversos xiquets em van contestar que sí i quan ja havia parlat quasi tot el grup, vaig fer la pregunta dirigint-me a Gerard i ell em va dir que ell també ho feia, encara que hi havia vegades que no.

Seguidament vaig mostrar una imatge on sortia un xiquet mostrant que estava feliç i cadascú havia de dir per què podia estar així, tots van anar contestant i Gerard em va dir, que estava així, perquè havia jugat a un joc amb els seus companys i havia guanyat el seu equip i després quan hem tenien que dir en quins moments es sentia feliç cada un, a Gerard li va costar un poc contestar, aleshores vaig demanar que els companys l'ajudaren.

Després es va passar a parlar de què de vegades ens podem sentir alegres i altres vegades tristos. En un primer moment havien de parlar sobre ells i en aquesta part Gerard sí que va saber ficar exemples dient que es sentia trist quan els seus pares s'enfadaven amb ell per comportar-se malament i també quan el castiguen en l'escola.

Quan li vaig preguntar quina solució podia ficar per a evitar aquestes solucions, li va costar un poc, però amb la meva ajuda, fent-li preguntes i amb comentaris dels companys va ser capaç de contestar, i totes les contestacions que deia estaven relacionades amb el seu mal comportament. Per tant es va estar parlant d'algunes accions per a evitar sentir-se trist, com per exemple demanar permís abans de fer alguna acció, no contestar als pares cridant,...

Seguidament es va passar a reconèixer emocions però en les altres persones, a Gerard li va costar, ja que només feia comentaris agafant com a exemple les seves vivències.

Per finalitzar aquestes sessions vam parlar de les solucions que podíem ficar quan estàvem enfadats i actuàvem de manera incorrecta, pegant, insultant als companys o deixant de banda algú.

Gerard va dir que ell quan s'enfadava amb algun amic seu, solia ficar-se a plorar. Amb aquest comentari vaig tenir l'oportunitat de comentar que quan algú es sentia molest en hores de classe o als patis per altres companys, abans d'actuar pegant, o anar-se'n tot sol plorant, podia ficar solució parlant amb l'altra persona implicada o demanar l'ajuda als mestres o monitors.

Sessió 6. 8/04/14.

LA INFLUÈNCIA DEL PENSAMENT

Posada en pràctica:

Es va repartir el full on estava la lectura i algunes preguntes relacionades. La lectura es va llegir en veu alta i seguidament es van contestar les preguntes entre tots.

Una vegada finalitzada vaig preguntar si algú li ocorria el mateix que al xiquet de la lectura. Alguns em van dir que sí, entre ells Gerard, ell va dir que quan tenia molts exercicis, si algun no el sabia fer, ja es ficava molt nerviós i no podia seguir, sobretot en els exàmens.

A continuació els vaig parlar de com podíem evitar aquells pensaments que ens fan disminuir el nivell de seguretat. Els vaig dir algunes frases en negatiu i ells les havien de dir però en positiu. A Gerard li va tocar la frase de: "No sé fer res". Primer em va dir que no sabia fer moltes coses, no tenia molt clar el que podia dir. Aleshores vaig demanar la participació de la resta dels companys i amb l'ajuda d'ells va dir que sabia jugar a tennis, ajudar als seus pares en les tasques de casa i fer quadres amb temperes.

En aquesta activitat Gerard, des de l'inici fins al final, va anar canviant d'actitud, ja que al principi només pensava en característiques negatives i ho generalitzava tot, però finalment al sentir-se valorat positivament pels companys va començar a valorar i a identificar les seues característiques positives.

Finalment entre tots van redactar un text, el qual serviria per animar aquell company/a que en classe es troba desmotivats. Gerard en aquesta activitat va saber fer ús d'algunes frases utilitzades moments anteriors, les quals les havíem transformat de manera positiva.

Sessió 7: 10/04/14.

ENS SENTIM FELIÇOS

Posada en pràctica:

Aquesta sessió va servir per a continuar amb l'anterior. Vam començar llegint una frase sobre la importància de pensar en allò que ens eixia bé.

Una vegada vam estar comentant la importància i el que podíem fer per sentir-nos feliços, en una fulla van escriure aquelles coses que els provocava aquest sentiment, en casa i en l'escola. Gerard en aquesta sessió va ser capaç de pensar en aquelles coses que el feien sentir-se feliç.

Així com en l'anterior sessió va necessitar la meva ajuda i la dels companys, en aquesta ja va ser ell mateix el que va identificar les seves característiques positives. No obstant, va tenir més soltesa a l'hora d'escriure les coses de casa que les del col·legi.

Sessió 8: 15/04/14.

APRENEM DELS ERRORS

Posada en pràctica:

En un principi vam estar dialogant que quan cometem errors era bo adonar-nos i ficar solució per a què no continuaria ocorrent. Seguidament cadascun en un full havia d'escriure algun error que pensava que cometia en casa i en classe.

Gerard va escriure que en casa no podia fer els deures, ja que no els portava escrits a l'agenda, però va dir que durant uns dies ja no estava ocorrent perquè ja se'ls anotava. I en classe va dir que un error que solia fer era parlar sense demanar permís i interrompre les classes, però que la solució ja la sabia i últimament intentava alçar la mà per a demanar permís.

En aquesta sessió Gerard es va mostrar molt participatiu i integrat dins del grup.

BLOC 3: PENSE I REFLEXIONE

Sessió 9: 29/04/14.

M' IMAGINE SENT UN GLOBUS I RECONEC EL MEU COS

Posada en pràctica de les dues activitats:

Vam iniciar l'activitat fent un llistat d'aquelles situacions que ells pensen que els fica nerviosos. El primer en participar va ser Gerard, ell va dir que els moments abans de fer els exàmens i també quan havia de corregir un exercici i no sabia si estava bé o malament.

Una vegada vam estar parlant del que sentia en aquests dos moments vam iniciar el procés. Vaig anar dient totes les pautes, la primera vegada que ho vam fer Gerard no va estar molt pendent del que deia, aleshores vaig anar mostrant els passos amb imatges i a la vegada vam anar seguint totes les indicacions.

Una vegada finalitzats els dos tipus d'exercicis (M' imagine sent un globus i Reconec el meu cos), vam ficar en comú com es sentien després d'haver-ho realitzar.

Sessió 10: 6/05/14.

SÉ AFRONTAR LA SITUACIÓ

Posada en pràctica:

Aquesta activitat la vam aplicar per a la resolució d'un problema de matemàtiques. En un primer moment, vaig explicar que es tractava de realitzar 6 passos per aplegar a la resolució d' una activitat i que en eixe moment ens serviria per a fer un problema. A continuació vam anar pas per pas.

Gerard en un principi no prestava molta atenció, ja que anava fent sense seguir les auto-instruccions, però quan es va adonar que la resta de companys anaven seguint les indicacions tots al mateix temps, ell també ho va fer.

Finalment cada alumne va pegar el full de les auto-instruccions en l'agenda per a què podrien fer ús d'elles en les diferents assignatures.

3.8 Seguiment i Resultats

El seguiment de la intervenció es va realitzar mentre es posaven en pràctica les sessions programades i durant dues setmanes després del treball realitzat. La raó per la qual vaig decidir fer-ho així, va ser pel poc temps que disposava, ja que finalitzava el meu període de pràctiques.

A continuació s'explicaran totes les dades recollides per a portar un seguiment del treball realitzat, analitzant els canvis. En primer lloc s'explicaran les notes dels exàmens, obtingudes abans d'intervindre, mentre es treballava i després de la intervenció. També es farà una síntesi de les dades recollides al diari d'aula, de la visió dels companys a través d' un sociograma i finalment de les entrevistes realitzades al tutor i als pares.

3.8.1 Millora de les qualificacions de les assignatures

Un dels objectius d'aquest treball d'investigació-acció era que l' alumne milloraria les notes. Per a poder comprovar si s'estava complint o no, es va fer una comparació de les notes dels exàmens de les assignatures de Matemàtiques, Coneixement del Medi, Llengua Castellana, Llengua Valenciana i Anglès

Per a la recollida dels resultats en primer lloc em vaig reunir amb el tutor per a què m'ensenyés els tres últims exàmens realitzats abans de la intervenció i poder-los comparar amb les notes obtingudes durant i després del procés. A continuació es mostra una graella amb totes les qualificacions analitzades:

	Abans de la intervenció			Durant la intervenció		Després de la intervenció
Matemàtiques	4	3,2	3,6	5,7	6	6,5
Coneixement del Medi	5	6,3	5	5	5,5	6,7
Llengua Castellana	4,3	5	5	6,4	7	7
Llengua Valenciana	4,5	6,2	4,5	6,3	6	7,9
Anglès	6	5	6	7	7	7,6

Taula 6. Resultats dels exàmens. Elaboració pròpia

Observant les qualificacions és veu una millora en totes les assignatures, destacant Matemàtiques i Llengua Valenciana, ja que tant d'una com de l'altra la nota de l'últim examen abans de la intervenció es negativa i després de la intervenció les notes augmenten tres punts. En relació a les altres tres assignatures també es veu una millora. Dels resultats dels exàmens només puc traure aquesta informació, que gràcies al treball realitzat, per part del tutor adaptant-li algunes activitats, la PT la qual li prestava ajuda dins l'aula, la família i la meua pràctica ha donat un resultat favorable, encara que si haguérem disposat de més temps podria ser millor.

3.8.2 Millora en les relacions interpersonals

L'altre objectiu que es volia aconseguir era millorar les relacions interpersonals de Gerard. En aquest apartat trobe oportú parlar del canvi de comportament i actitud de l'alumne, dins l'aula i amb els companys, ja que s'ha vist reflectit en les relacions entre ells.

Per a observar aquells canvis produïts he fet ús de la meua observació directa, he tornat a passar un sociograma, i finalment una reunió amb el tutor i els pares.

Per a portar un seguiment de l'observació, vaig utilitzar un diari d'aula, per a registrar tots aquells aspectes que resultaven rellevants, de totes les sessions del Programa.

Per a què fora més completa, vaig utilitzar les mateixes preguntes que vaig utilitzar abans d'intervenir, per a poder comparar i analitzar els canvis, les quals em van servir per a fer una reflexió de les millores o d'allò que continuava igual.

Durant la posada en pràctica de les diferents activitats del Programa:

Una vegada finalitzades les sessions a partir dels comentaris registrats és pot observar els canvis que es van produir al llarg de les setmanes. Seguidament es farà un resum de les dades anotades.

El fet de treballar per grups va fer que s'apreciaria una millora en la relació entre els companys, ja que les primeres sessions al estar acostumats a treballar de manera individual els resultava complicat valorar les opinions dels altres, sobretot les de l'alumne estudiat, ja que no comptaven amb les seves aportacions.

Durant els últims dies es va poder veure una millora pel que fa a la participació, ja que es mostrava voluntari per a respondre a les preguntes, sense por a les respostes no correctes, en el cas de no saber-ho demanava ajuda als seu companys i ells es mostraven receptius.

En algunes activitats havien de ficar-se en grup per al seu desenvolupament, a l'inici era jo la que els feia, però a mida que va anar passant els dies jo donava algunes indicacions del nombre de membres que havia de ser y eren ells els que formaven el grup de treball. Aquí es va poder veure un canvi durant les sessions, ja que Gerard les primeres vegades sempre quedava dels últims per a ser elegit però a partir de la quinta sessió ja van començar a comptar amb ell, sense esperar a elegir-lo dels últims. Les vegades que Gerard era el que havia de formar el grup les primeres voltes solia elegir sempre als mateixos companys, que eren els que quasi sempre jugaven amb ell als patis, però al llarg de les sessions va anar ampliant i ja elegia a altres companys.

Sociograma

Per a veure si hi havia hagut canvis en la visió dels companys sobre l'alumne vaig trobar interessant tornar a passar la mateixa graella amb les preguntes on tenien que contestar-les escrivint noms dels companys.

Tot seguit es mostra la comparació de les respostes obtingudes abans de l'intervenció i les respostes de després.

Pregunta:	Abans de la intervenció, elegit per:	Després de la intervenció, elegit per:
A quins tres xiquets/es de la classe elegiries per a jugar?	1 company	6 companys
A quins tres xiquets/es de la classe no elegiries per a jugar?	11 companys	5 companys
Característica:		
Esta content	1	4
Es riu dels errors dels companys	6	3

Es preocupa per tindre amics	4	6
Discuteix perquè sempre vol tindre la raó	8	3
Ajuda als companys si ho necessiten	3	4
Li agrada jugar sol	6	4
Es disculpa quan es comporta malament	2	5
Molesta als companys mentre treballen	10	5
És animat i divertit	2	4

Taula 7. Comparació dels resultats del sociograma. Elaboració pròpia

Tant en les dues primeres preguntes com en les nou característiques es veuen canvis. En la primera pregunta on tenien que contestar a quins companys elegirien per a jugar amb ells, abans de la intervenció només va ser elegit per un, en canvi després d'aquesta va ser elegit per sis companys. Amb la segona pregunta on tenien que contestar a quins companys no elegirien per a jugar amb ells, es pot veure que han minvat les eleccions, ja que d'onze ha baixat a cinc.

També es veuen canvis a l'hora d'identificar un company amb una característica, ja que en les característiques positives han augmentat les eleccions destacant dues: "Esta content" i la de "Molesta als companys mentre treballen, en el cas de la primera, abans de la intervenció, va ser elegit per un company i la segona vegada per quatre, i amb la segona característica, de ser elegit per un alumne va ser elegit per cinc.

Amb els canvis que s'han produït, és pot veure que la visió dels companys ha canviat, la qual cosa es veu reflectida en la relació de l'alumne amb ells.

Reunió amb el tutor i els pares:

Finalitzada la intervenció, vaig considerar interessant tornar a reunir-me amb el tutor de l'alumne i amb els pares, ja que van ser els que van estar en contacte amb l'alumne i em podien dir els canvis que havien observat durant tot aquest període.

Inicialment em vaig reunir amb el tutor i després amb els pares. A continuació he fet una síntesi d'aquella informació més rellevant.

En la segona entrevista realitzada al tutor, es van poder veure aquells canvis que havia observat durant la intervenció. Aquest va afirmar que la intervenció realitzada, encara

que estava pensada per a treballar-la amb un alumne en concret, va resultar beneficiosa per a tot el grup. Considera que el fet de treballar en grups reduïts ha afavorit les relacions interpersonals dins i fora de l' aula.

Va ressaltar que va notar molta millora en quant a comportament, en les seues hores, en Educació Física i amb la monitora del menjador, destacant que de part dels altres mestres i de la monitora del menjador ja no esta rebent queixes a sovint i quan les rep les comenta amb l'alumne per a tractar-ho i buscar una solució si es considera oportú cosa que abans resultava complicat aquest fet, ja que l'alumne es ficava a plorar i no entrava en raó, aleshores es veu reflectit en les relacions amb els seus companys.

També ressalta que el fet d'haver realitzat la intervenció, va fer que augmentarà la comunicació entre l'escola i la família, ja que els pares al saber el que s'estava treballant ficaven molt d'interès per saber si hi havia millores, ja que estaven molt preocupats.

Per finalitzar en relació al temps que hem tingut per a ficar-ho en pràctica afirma que les sessions s'han tingut que reduir molt i treballar-lo tot en poc temps y que resulta un treball interessant per a desenvolupar-lo durant un any escolar, ja que si en poc temps ja s'han obtinguts millores, realitzant-lo durant mes sessions i profunditzant en alguns aspectes els resultats encara serien mes rellevants, però que ell intentaria continuar treballant per a que totes les millores vistes fins ara continuarien.

En l'entrevista realitzada els pares es van mostrar molt sorpresos perquè el xiquet els contava tot el que feia a l'escola, cosa que abans no els explicava res ni volia que li preguntaren sobre el que havia fet durant el dia i quan ho feia era per a explicar algun conflicte. També els nombrava a companys de la classe i els contava que jugava amb ells a les hores del patis.

A més van afirmar que Gerard abans quan per exemple no finalitzava les tasques a classe sempre culpava algun company, dient que el molestava i no li deixava fer el treball, no era conscient de que no la feia perquè es distreia, però que últimament feia molts comentaris d'alguns companys que li prestaven ajuda.

També van notar que tenia més ganes d'anar al col·legi i es mostrava més content. A finals del primer trimestre tots els matins plorava perquè no volia anar, dient que no volia sortir als patis ni quedar-se al menjador, però últimament ja no feia eixos comentari.

Amb les meues observacions en les sessions i en els resultats del sociograma, amb els comentaris del tutor i dels pares, es pot veure que han millorat les relacions i Gerard mostra un comportament més favorable cosa que també ajuda.

4. CONCLUSIÓ

Després de l'elaboració del Programa d'Educació Emocional, la seva posada en pràctica dins de l'aula i l'obtenció dels resultats, en aquest apartat s'explicaran les conclusions i reflexions d'aquest treball, les limitacions trobades durant el procés i finalment els aspectes que es tindrien en compte en una altra intervenció.

En aquest treball es van plantejar dues preguntes per a poder esbrinar quines necessitats presentava l'alumne i de quina manera es podien atendre. S'ha comprovat que la part emocional de l'alumne estava influint en el rendiment acadèmic i en les relacions interpersonals.

Per a explicar el rendiment acadèmic és imprescindible, tindre en compte tant les capacitats reals com les creences personals que un mateix té sobre les pròpies capacitats per a realitzar les tasques escolars. El tipus d'emocions que experimenta l'alumne en la realització de les tasques ve determinada fonamentalment per les característiques pròpies de la tasca i per l'estratègia metodològica dissenyada per el docent per a la seva realització (Garcia i Domènech, 2002)

El subjecte anticipa el resultat a partir de les creences i valoracions que fa de les seves capacitats; és a dir, genera expectatives d'èxit o de fracàs, que repercutiran sobre la seva motivació i rendiment (Bandura, 1987)

Per tant cal dir que sobre el treball realitzat i la millora en les notes, encara que no s'ha treballat directament amb les assignatures sí que s'ha vist una millora i un canvi respecte als resultats. És un alumne que necessita estar motivat i guiat, per a que confie en les seues capacitats, ja que Gerard presenta dificultats per a confiar en sí mateix i li costa adonar-se de tot el que és capaç de fer, és a dir, li costa valorar-se positivament, s'ha pogut observar durant les sessions del Programa.

Per l'altra banda amb la comparació dels dos sociogrames, es pot veure la millora en les relacions amb els companys, ja que hi ha un augment d'eleccions, disminuint el nombre de rebutjos i a més en la segona part on hi havien d'associar característiques, les nominacions de caràcter negatiu disminueixen i les de caràcter positiu augmenten.

Una satisfactòria percepció d'acceptació entre iguals, es converteix en un factor protector, donant seguretat emocional, pertinència, identitat i motivació. Tractar l'educació emocional durant els anys escolars contribueix a disminuir situacions

problemàtiques de relació amb els altres companys, l'aïllament, falta de solidaritat, agressivitat i baralles que a la vegada deriven en desmotivació, amb una autoestima baixa, senyalada freqüentment com una de les causes del fracàs escolar (Collel, 2003).

Durant el procés de l'estudi m'he trobat algunes limitacions, les quals han pogut influenciar en el treball. En relació amb el temps que he disposat per portar-ho a la pràctica, cal dir que aquesta intervenció hagués resultat més beneficiosa aplicant-la en un període de temps més llarg per a poder profunditzar i poder veure les modificacions que calia fer per aconseguir els objectius marcats inicialment i observar si romanen els efectes produïts, a més cal dir que l'horari de les sessions pot ser que no haja estat el més apropiat, ja que era la classe de després del pati i els xiquets solien estar un poc rebotats i això feia que els costés concentrar-se en les tasques.

També el no poder tindre un contacte constant i directe amb els pares per a poder tractar totes aquelles millores o canvis que podien observar tant ells a casa com jo i els mestres en el centre i poder establir una coordinació directa amb ells. Només vaig tindre la possibilitat d'establir contacte amb ells en la primera reunió que van organitzar el tutor i l'orientadora, on es va parlar de les dificultats que estaven observant i després quan vaig finalitzar la intervenció ens vam tornar a reunir per a tractar els canvis i millores, no obstant el tutor en tot moment m'ha comunicat tots aquells comentaris que li feien a ell per telèfon o a través de l'agenda.

Després d'haver vist algunes limitacions que he tingut, en una nova intervenció tindria alguns aspectes en compte per a poder millorar el treball.

En relació a l'organització del Programa les sessions les repartiria durant tot un curs escolar per a poder dur a terme les activitats en un període de temps més llarg i tenir la possibilitat d'augmentar el nombre de sessions per a fer tasques més variades com dinàmiques de grup amb tota la classe i utilitzar el joc com a element socialitzador.

També tindre un contacte més directe amb els mestres que intervenen en les diferents assignatures, ja que pot resultar interessant que siguin sabedors del treball que s'està realitzant i que pot ser beneficiós fer alguns canvis en la metodologia utilitzada en alguns d'ells, per a veure canvis positius en tot el grup classe, com podria ser treballar més en grup, per aconseguir que els alumnes s'acostumen a ajudar-se els uns als altres, sense deixar de banda aquells xiquets que necessiten més ajuda per assolir els objectius pertanyents a la seva edat i aconseguir que l'alumne estiga interessat en el propi treball i

en el dels altres. I amb la família tenir un contacte més fluït i continu per a establir criteris i pautes d'actuació, de manera conjunta i que el treball realitzat en l'escola es poguera completar en casa.

Durant aquest treball he pogut veure que és fonamental establir una bona organització des del Servei Psicopedagògic Escolar i de la importància de què la psicopedagoga realitzi una bona detecció de les condicions personals i socials que poden facilitar o dificultar el procés d'ensenyança-aprenentatge de tot l'alumnat i la seva adaptació en les relacions socials. També la necessitat de procedir al contrast de la informació recollida, triangulant la mateixa amb altres professionals o persones que tenen un contacte directe amb l'alumne com poden ser els pares. I establir una coordinació en el treball que es realitza dins d'una aula, per a què tots els mestres que intervenen siguen sabedors de les dificultats que poden presentar els alumnes i com poder treballar per a què no empitjoren i si és necessari demanar pautes o consell a la psicopedagoga del centre.

Amb aquest treball com a futura psicopedagoga he après a buscar i analitzar informació i documentació i posteriorment aplicar els coneixements teòrics per a la presa de decisions. També dissenyar, aplicar i avaluar un programa emocional tenint en compte el context on s'aplica i les necessitats que hi ha per a garantir la igualtat d'oportunitats donant respostes educatives inclusives. A més també he pogut comprovar com els problemes de conducta es poden modular en funció de variables personals i contextuals. I la importància que té donar un bon suport als docents i les famílies i saber comunicar adequadament tota la informació.

Finalment dir que aquest treball encara que ha donat resultats positius, s'ha de tindre en compte que es un cas en particular, per tant no es pot generalitzar. Però tasques d'aquest tipus es podrien dur a terme pels mestres en l'acció Tutorial, realitzant un treball inclusiu on tot l'alumnat tinga la possibilitat de participar i resulte enriquidor per a tots.

5. REFERÈNCIES

- Alvarez, M. (2001). *Diseño y evaluación de programas de educación emocional*. Barcelona: Cisspraxis.
- Álvarez, M. i Bisquerra, R. (1996). *Manual de orientación y tutoría*. Barcelona: Praxis.
- Andrés, A. (2005). La educación emocional en edades tempranas y el interés de su aplicación en la escuela. Programas de educación emocional, nuevo reto en la formación de los profesores. *Tendencias Pedagógicas*, 10(10), 108-123.
- Bandura, A. (1987). *Pensamiento y Acción. Fundamentos sociales*. Barcelona: Martínez Roca.
- Bausela, M. (2004). La docencia a través de la investigación-acción. *Revista Iberoamericana de Educación*, 1(66), 125-135.
- Bisquerra, R. (2000). *Educación emocional y bienestar*. Barcelona: Praxis.
- Bisquerra, R. (2003). Educación emocional. *Educación educativa*, 21(1), 7-43.
- Bisquerra, R. (2009). *Psicopedagogía de las emociones*. Madrid: Síntesis.
- Bisquerra, R. i Pérez, N. (2007). Educación XXI. *Las competencias emocionales*, 1(10), 61-82.
- Cava, M. i Musitu, G. (2001). Autoestima y percepción del clima escolar en niños con problemas de integración social en el aula. *Revista de Psicología General y Aplicada*, 54(2), 297-311.
- Collell, J. i Escudé, C. (2003). L'educació emocional. *Revista dels mestres de la Garrotxa*, 1(37), 8-10.
- Elliot, J. (1993). *El cambio educativo desde la investigación-acción*. Madrid: Morata.
- García, F i Domènech, F. (2002). Motivación, aprendizaje y rendimiento escolar. *Motivación y emoción*, 1(6), 24-36.
- Guzman, M. (2010). La autoestima es un factor básico en la formación personal de los niños. *Transversalidad educativa*, 6(32), 50-61.
- Lazarus, R. (1999). *Tensión y emoción: una nueva síntesis*. New York: Springer.

- Marrodán, M (2000). *Ésser, conviure I pensar. Acció tutorial en l'Educació Primària 3*.
Valencia: Icce.
- Marrodán, M (2000). *Ésser, conviure I pensar. Acció tutorial en l'Educació Primària 4*.
Valencia: Icce.
- Monjas, I. (1993). *Programa de ensenyanza de habilidades de interaccion social*.
Madrid: Cepe.
- Monjas, I. (2007). *Cómo promover la convivencia: Programa de Asertividad y
Habilidades Sociales*. Madrid: Cepe.
- Navarro, E., Tomas, J. i Oliver (2006). Factores personales, familiares y académicos en
niños y adolescentes con baja autoestima. *Boletín de Psicología*, 88(1), 7-25.
- Perkun, R. (1992). The impact of emotions on learning and achievement: Towards a
theory of cognitive/motivational mediators. *Applied Psychology: An International
Review*, 41(4), 359-376.
- Sánchez, A. (2009). *El valor de la inteligencia emocional*. Madrid: Formación Alcalá
- Sedura, M. Arcas, M (2005). *Relacionarnos Bien. Programa de Competencia Social
para niñas y niños de 4 a 12 años*. Madrid: Narcea.
- Vallés, A (1998). *Entrenamiento en actitudes, valores y normas. Educación para la
convivencia*. Alcoy. Marfil.
- Vallés, A; Valles, C (2001). *Autoestima*. Alcoi: Marfil.
- Vallés, A; Valles, C (2001). *Autocontrol*. Alcoi: Marfil.

6. ANNEXE:

Sessió	1
Data	25/03/14
Títol activitat	FULLA DE REGISTRE
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> -Prendre contacte amb el xiquet -Iniciar al xiquet en la autoobservació - Ajudar al nen al fet de que siga més conscient de: <ul style="list-style-type: none"> -Quins són els seus problemes -Quan solen ocórrer -Les conseqüències que comporta -L'existència d'una solució per a cada conflicte -La necessitat d'ajuda per resoldre'ls -Despertar el desig de la cerca de solució als seus propis problemes
Continguts	<ul style="list-style-type: none"> -Valoració de les accions positives i negatives d' un mateix. -La necessitat de demanar ajuda -Desenvolupament de conductes adequades
Temps	50 minuts
Material	Full per a reomplir. ¹
Descripció de l'activitat:	<p>En aquesta primera sessió el que es pretén és conèixer al nen, intentant que siga ell mateix el que s'adone dels seus propis temors, dels seus problemes i tot el que ell considera la part més negativa de si mateix. Serveix de punt de referència, de punt de partida per a les properes sessions.</p> <p>La fulla de registre està dividida en sis requadres els quals em guien per a fer les preguntes:</p> <p>Coses que em surten bé: es tracta de realitzar un llistat de coses positives, ensenyant a autoobservar-se i a autoavaluar-se.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Coses que em surten malament: Primer es deixarà que s'expresse i posteriorment es podrà fer que s'adone del que realment volem treballar per a millorar el seu comportament 2. Que ocorre després: s'ha de contestar per a cada una de les conductes que creu que realitza incorrectament, intentant aplegar a formulacions concretes. 3. En quines situacions sol ocórrer-te? Procurar que s'adone de quins moments són de major perill per poder evitar-los i/o modificar-los. 4. Formes de solucionar-ho: Anotar aquelles que va dient, intentant que les realitze de forma concreta. 5. Què necessita per aconseguir-ho?: Totes aquelles condicions que necessita per a ficar solució al problema. <p>Primer es farà individualment, cadascun escriurà les respostes en la seva fulla i posteriorment es posarà en comú.</p>

¹ Font adaptada de: *Cómo promover la convivencia: Programa d' Assertivitat y Habilidades Sociales*. Monjas (2007)